

ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ТӨРӨЛЖСӨН БАНКНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНД
ХЯНАЛТ, ШАЛГАЛТ ХИЙХ ЖУРАМ

НЭГ. НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

1.1. Хөрөнгө оруулалтын төрөлжсөн банкны тухай хууль тогтоомж, Монголбанкны Ерөнхийлөгч, Санхүүгийн зохицуулах хорооны даргын тушаалаар батлагдсан журам, заавар, зөвлөмжийг хөрөнгө оруулалтын төрөлжсөн банк хэрхэн мөрдөж байгаад Монголбанк, Санхүүгийн зохицуулах хорооноос газар дээр нь болон зайнаас хяналт шалгалт хийж, хөрөнгө оруулалтын төрөлжсөн банкны үйл ажиллагаа, санхүүгийн байдалд үнэлгээ өгөхөд энэхүү журмыг мөрдөнө.

1.2. Энэхүү журмын үнэлгээ өгөх аргачлалыг Монголбанк, Санхүүгийн зохицуулах хорооноос тухайн хөрөнгө оруулалтын төрөлжсөн банканд хийсэн хэсэгчилсэн шалгалтын дүнг үнэлэхэд ашиглаж болно.

1.3. Хөрөнгө оруулалтын төрөлжсөн банкны үйл ажиллагаа, санхүүгийн байдалд шалгалт хийсэн тохируулгын дараах санхүүгийн тайлан, мэдээнд үндэслэн дараах бүлэг тус бүрээр үнэлгээ өгнө:

- 1.3.1. Өөрийн хөрөнгийн хүрэлцээний үзүүлэлт;
- 1.3.2. Активын эрсдэл;
- 1.3.3. Удирдлагын чадвар;
- 1.3.4. Ашигт ажиллагааны үзүүлэлт;
- 1.3.5. Төлбөр түргэн гүйцэтгэх чадварын эрсдэл;
- 1.3.6. Зах зээлийн болон үйл ажиллагааны эрсдэл.

1.4. Бүлэг тус бүрт үнэлгээ өгөхдөө энэ журмын 1-6 дугаар хавсралтад заасан эрсдэлийн хүчин зүйлсийн үнэлгээ болон хянан шалгагчийн үнэлгээг өгөх аргачлалаар тодорхойлно.

1.5. Эрсдэлийн хүчин зүйлсийн үнэлгээнд харгалзан үзээгүй зарим хүчин зүйлс байвал хянан шалгагч эрсдэлийн хүчин зүйлсийн үнэлгээг бууруулах, эсвэл өсгөж болох бөгөөд энэхүү өөрчлөлтийг хянан шалгагчийн үнэлгээ гэнэ. Үнэлгээг бууруулсан болон өсгөсөн үндэслэлээ энэ журмын хавсралт үнэлгээний хуудсанд тодорхой бичнэ.

1.6. Энэ журмын 1.3-т заасан бүлэг бүрийн үнэлгээг хүчин зүйлсийн үнэлгээ болон хянан шалгагчийн үнэлгээний нийлбэрээр тооцно. Ингэхдээ эрсдэлийн хүчин зүйл тус бүрт 1 буюу сайн, 2 буюу хэвийн, 3 буюу дунд, 4 буюу хангалтгүй, 5 буюу муу гэсэн үнэлгээг өгнө.

1.7. Бүлэг бүрт өгсөн үнэлгээг үндэслэн банкны үйл ажиллагаа, санхүүгийн байдалд өгөх нэгдсэн үнэлгээг энэ журмын гуравдугаар бүлэгт заасны дагуу тодорхойлно.

1.8. Шалгалтын ажлын хэсэг нь шалгаж буй банкны үйл ажиллагаа, тухайн үеийн болон ирээдүйн санхүүгийн нөхцөл байдлыг харгалзан нэгдсэн үнэлгээг 1 нэгжээс илүүгүйгээр өөрчилж болно. Ингэхдээ ямар нөхцөл байдлыг харгалзсан үндэслэлээ тодорхойлж,

шалгалтын танилцуулгын дүгнэлт хэсэгт болон энэ журмын 7 дугаар хавсралтад тусгасан байна.

1.9. Хөрөнгө оруулалтын төрөлжсөн банкны үүсгэн байгуулагчийн оршин байгаа улсын санхүүгийн хянан зохицуулах эрх бүхий байгууллага /цаашид “гадаад улсын санхүүгийн хянан зохицуулах эрх бүхий байгууллага” гэх/ нэгдсэн хяналт шалгалтын хүрээнд Монгол Улсын хууль тогтоомжийн дагуу үүсгэн байгуулж, бүртгэгдсэн хөрөнгө оруулалтын төрөлжсөн банкны үйл ажиллагаанд хяналт шалгалт хийх тохиолдолд Монголбанкнаас урьдчилж зөвшөөрөл авна.

1.10. Монголбанк, Санхүүгийн зохицуулах хороо, гадаад улсын санхүүгийн хянан зохицуулах эрх бүхий байгууллага харилцан ойлголцлын санамж бичиг, эсхүл хамтын ажиллагааны гэрээнд заасан хэм хэмжээний хүрээнд хөрөнгө оруулалтын төрөлжсөн банканд хяналт шалгалт хийх, түүний үйл ажиллагаа, санхүүгийн байдалд үнэлгээ өгөх чиглэлээр мэдээлэл солилцож, хамтран ажиллана. Харилцан ойлголцлын санамж бичиг, эсхүл хамтын ажиллагааны гэрээнд байгууллага хоорондын хамтын ажиллагааны хэлбэр, чиг үүрэг, солилцох мэдээллийн төрөл, харилцааны суваг, арга хэрэгслийг тусгана.

1.11. Гадаад улсын санхүүгийн хянан зохицуулах эрх бүхий байгууллагаас хөрөнгө оруулалтын төрөлжсөн банкны үйл ажиллагаанд хийх шалгалтын ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүнд Монголбанк, Санхүүгийн зохицуулах хорооны хянан шалгагчийг оролцуулж болно. Энэ тохиолдолд Монголбанк, Санхүүгийн зохицуулах хорооны хянан шалгагч тухайн гадаадын санхүүгийн хянан зохицуулах эрх бүхий байгууллагын үйл ажиллагаандаа мөрддөг дүрэм, журам, заавар, аргачлалын дагуу хяналт шалгалтыг гүйцэтгэж болно.

1.12. Монголбанк, Санхүүгийн зохицуулах хороо гадаад улсын санхүүгийн хянан зохицуулах эрх бүхий байгууллагатай хамтран хөрөнгө оруулалтын төрөлжсөн банкны үүсгэн байгуулагчийн оршин байгаа улсын хууль тогтоомж, дүрэм, журам, заавар, аргачлал болон холбогдох бусад шийдвэрийн дагуу хөрөнгө оруулалтын төрөлжсөн банканд хяналт шалгалт хийх тохиолдолд хөрөнгө оруулалтын төрөлжсөн банкны үйл ажиллагаа, санхүүгийн байдлын үнэлгээг энэ журмын дагуу гүйцэтгэсэнтэй адилтган тооцож болно.

ХОЁР. ҮНЭЛЭХ ҮЗҮҮЛЭЛТ

2.1. Өөрийн хөрөнгийн хүрэлцээ

Хянан шалгагч банкны өөрийн хөрөнгийн хүрэлцээнд үнэлгээ дүгнэлт өгөхдөө дараах хүчин зүйлсийг авч үзнэ:

2.1.1. Тоон үзүүлэлт

2.1.1.1. Нэгдүгээр зэрэглэлийн өөрийн хөрөнгө, эрсдэлээр жигнэсэн активын зохистой харьцаа;

2.1.1.2. Өөрийн хөрөнгө, эрсдэлээр жигнэсэн активын зохистой харьцаа;

2.1.1.3. Хөшүүргийн харьцаа.

2.1.2. Өөрийн хөрөнгийг өсгөх, төлөвлөх чадвар

2.1.2.1. Өөрийн хөрөнгийн төлөвлөлт;

2.1.2.2. Санхүүгийн хүчин чадал.

2.1.3. Өөрийн хөрөнгийг нэмэгдүүлэх чадвар

2.1.3.1. Өөрийн өсөлт буюу органик өсөлт;

2.1.3.2. Хувьцаа эзэмшигчдийн хүчин чармайлт;

2.1.3.3. G харьцаа (активын өсөлтийн хувь/өөрийн хөрөнгийн өсөлтийн хувь).

2.2. Активын эрсдэл

Хянан шалгагч нь банкны зээлийн эрсдэлд үнэлгээ дүгнэлт өгөхдөө дараах хүчин зүйлсийг авч үзнэ:

2.2.1. Үзүүлэлтүүдийн түвшин

2.2.1.1. Чанаргүй зээл, нийт зээлийн харьцаа;

2.2.1.2. Чанаргүй зээлд байгуулсан эрсдэлийн сан, чанаргүй зээлийн өрийн үлдэгдлийн харьцаа;

2.2.1.3. Цэвэр чанаргүй зээл, өөрийн хөрөнгийн харьцаа;

2.2.1.4. Бүтэц өөрчилсөн зээл, нийт зээлийн харьцаа.

2.2.2. Зээлийн эрсдэлийн удирдлага

2.2.2.1. Бодлого;

2.2.2.2. Үе шат, аргачлал.

2.2.3. Төвлөрөл

2.2.3.1. Секторын төвлөрөл;

2.2.3.2. Өөрийн хөрөнгөд 10-аас дээш хувь эзэлдэг 10 том зээлийн нийлбэр, өөрийн хөрөнгийн харьцаа.

2.3. Удирдлагын чадвар

Хянан шалгагч банкны удирдлагын үйл ажиллагаанд үнэлгээ дүгнэлт өгөхдөө дараах хүчин зүйлсийг авч үзнэ:

2.3.1. Зохистой засаглалын зарчим, эрсдэлийн удирдлага:

Монголбанкны Ерөнхийлөгчийн 2022 оны А-143 дугаар тушаалаар батлагдсан “Банкны зохистой засаглалын зарчмын хэрэгжилтийн хяналт шалгалтын журам”-д суурилан зохистой засаглалын зарчмыг үнэлнэ.

2.3.1.1. Төлөөлөн удирдах зөвлөл;

2.3.1.2. Удирдлага;

2.3.1.3. Хувьцаа эзэмшигчид;

- 2.3.1.4. Дотоод хяналт;
- 2.3.1.5. Дотоод аудит;
- 2.3.1.6. Хөндлөнгийн аудит;
- 2.3.1.7. Байгууллагын хэрэгжилтийг хангах нэгжийн үйл ажиллагааг үнэлэх;
- 2.3.1.8. Банкны ил тод байдал.

2.3.2. Бизнес төлөвлөгөө

2.3.3. Мэдээллийн технологийн эрсдэлийн удирдлага:

Монголбанкны Ерөнхийлөгчийн 2010 оны 5 дугаар сарын 26-ны өдрийн 311 дүгээр тушаалын 2, 4 дүгээр хавсралтаар батлагдсан “Мэдээллийн технологийн хяналт шалгалтын зөвлөмж”, “Мэдээллийн технологийн хяналт шалгалтын удирдамж”-ийн дагуу шалгаж, үнэлгээ өгнө.

2.4. Ашигт ажиллагаа

Хянан шалгагч банкны ашигт ажиллагаанд үнэлгээ, дүгнэлт өгөхдөө дараах хүчин зүйлсийг авч үзнэ:

2.4.1. Тоон үзүүлэлт

- 2.4.1.1. Активын өгөөж;
- 2.4.1.2. Өөрийн хөрөнгийн өгөөж.

2.4.2. Чанарын үзүүлэлт

- 2.4.2.1. Үр ашгийн харьцаа;
- 2.4.2.2. Цэвэр хүүгийн зөрүү;
- 2.4.2.3. Эрсдэлийн сангийн зардал;
- 2.4.2.4. Орлого авчирдаггүй актив.

2.4.3. Тогтвортой байдлын үзүүлэлт

- 2.4.3.1. Орлогын тогтвортой байдал;
- 2.4.3.2. Зардлын төсөв, орлогын төлөвлөгөө.

2.5. Төлбөр түргэн гүйцэтгэх чадварын эрсдэл

Хянан шалгагч банкны төлбөр түргэн гүйцэтгэх чадварын эрсдэлд үнэлгээ, дүгнэлт өгөхдөө дараах хүчин зүйлсийг авч үзнэ:

2.5.1. Тоон үзүүлэлт

- 2.5.1.1. Төлбөр түргэн гүйцэтгэх чадварын харьцаа;
- 2.5.1.2. Хөрвөх чадварын хүрэлцээний харьцаа (LCR)
- 2.5.1.3. Тогтвортой санхүүжилтийн харьцаа (NSFR);

2.5.2. Хөрвөх чадварын удирдлага

- 2.5.2.1. Бодлого;

2.5.2.2. Үе шат, аргачлал.

2.5.3. Болзошгүй байдлын төлөвлөгөө

2.6. Зах зээлийн ба үйл ажиллагааны эрсдэл

Хянан шалгагч банк өөрийн үйл ажиллагаанд үүсч буй зах зээлийн эрсдэл буюу хүүгийн, ханшийн эрсдэл болон үйл ажиллагааны эрсдэлийг хянаж үнэлгээ дүгнэлт өгөхдөө дараах хүчин зүйлсийг авч үзнэ:

2.6.1. Гадаад валютын ханшийн эрсдэл

- 2.6.1.1. Гадаад валютаар олгосон зээл;
- 2.6.1.2. Гадаад валютын нээлттэй позици нэг валютаар;
- 2.6.1.3. Гадаад валютын нээлттэй позици нийт валютаар;
- 2.6.1.4. Бодлого;
- 2.6.1.5. Үе шат, аргачлал.

2.6.2. Хүүгийн эрсдэл

2.6.2.1. Хүүгийн зөрүүгийн GAP шинжилгээ

Зээл болон эх үүсвэрийн хүүг өөрчлөхөд өөрийн хөрөнгөд үзүүлэх нөлөөллийг авч үзнэ.

- 2.6.2.2. Бодлого;
- 2.6.2.3. Үе шат, аргачлал.

2.6.3. Үйл ажиллагааны эрсдэлийн удирдлага

- 2.6.3.1. Бодлого;
- 2.6.3.2. Үе шат, аргачлал.

ГУРАВ. НЭГДСЭН ҮНЭЛГЭЭ ӨГӨХ

3.1. Банкны үйл ажиллагаа, санхүүгийн байдалд нэгдсэн үнэлгээ, дүгнэлтийг 7 дугаар хавсралтад заасны дагуу өгөхдөө дараах зарчмыг баримтална:

3.1.1. Шалгалтын ажлын хэсгийн гишүүд нь батлагдсан ажил үүргийн хуваарийн дагуу өөрсдийн шалгасан бүлэг тус бүрт, ажлын хэсгийн ахлагчтай хамтран үнэлгээ өгнө.

3.1.2. Шалгалтын ажлын хэсгийн ахлагч нь гишүүдийн бүлэг бүрт өгсөн үнэлгээг үндэслэн 7 дугаар хавсралтын дагуу банкны үйл ажиллагаа, санхүүгийн байдалд нэгдсэн үнэлгээ өгч, шалгалтын хэсгийн бүх гишүүд гарын үсэг зурж, улсын байцаагчийн тэмдэг дарж баталгаажуулна. Нэгдсэн үнэлгээг тооцохдоо энгийн дунджийн аргыг ашиглана.

3.2. Нэгдсэн үнэлгээний дүнгээс хамаарч банкны үйл ажиллагаа, санхүүгийн байдлыг дараах байдлаар дүгнэнэ:

3.2.1. Нэгдсэн үнэлгээ 1.00-ээс 1.99 хүртэл байвал “1” буюу “Сайн”, тодорхой хяналт шалгалтын арга хэмжээ шаардлагагүй банк;

3.2.2. Нэгдсэн үнэлгээ 2.00-оос 2.99 хүртэл байвал ”2” буюу “Хэвийн” үнэлгээтэй, хяналт шалгалтын томоохон арга хэмжээ авах шаардлагагүй банк;

3.2.3. Нэгдсэн үнэлгээ 3.00-аас 3.49 хүртэл байвал “3” буюу “Дунд”, хяналт шалгалтын арга хэмжээ авах шаардлагатай банк;

3.2.4. Нэгдсэн үнэлгээ 3.50-аас 3.99 хүртэл байвал “4” буюу “Хангалтгүй” буюу хяналт шалгалтын томоохон арга хэмжээ авах шаардлагатай банк;

3.2.5. Нэгдсэн үнэлгээ 4.00-өөс 5.00 хүртэл байвал “5” буюу “Муу”, хяналт шалгалтын онцгой арга хэмжээ авах шаардлагатай банк.

3.3. Шалгалтын дүнг урьдчилсан байдлаар банканд танилцуулахдаа энэ журмын дагуу тавьсан үнэлгээний хамт танилцуулна.

3.4. Энэхүү журмын дагуу хийсэн шалгалтын нэгдсэн үнэлгээг тухайн банк хүлээн зөвшөөрөхгүй тохиолдолд үнэлгээтэй танилцсанаас хойш 5 (таван) өдрийн дотор Улсын байцаагчийн зөвлөлд бичгээр гомдол гаргаж болно.

3.5. Шалгалтын дүнгээр “3” буюу түүнээс доош нэгдсэн үнэлгээ авсан банканд Банкны тухай хуулийн 6 дугаар бүлэгт заасан албадлагын арга хэмжээний хүрээнд шат дараалсан, оновчтой арга хэмжээ авна. Эрсдэлийн хүчин зүйл дээр ”3” болон түүнээс доош үнэлгээ авсан бол шалтгааныг тодорхойлж, цаашид авах арга хэмжээний санал гаргана.

_____оОо_____